

Slavko Batušić

Fran Gerbič v Zagrebu

(Ob stoletnici ustanovitve Opere Hrvatskega narodnega gledališča)

Zagreb je spoznal operno umetnost že v prvih desetletjih XIX. stoletja. V gledališki dvorani Amadéjeve palače so tuje skupine uprizarjale Mozartove, Cherubinijeve, Rossinijeve, Bellinijeve in Auberove opere v nemškem jeziku. V 1834 zgrajenem gledališču na Markovem trgu so uprizarjali operne predstave še naprej v nemškem, od 1842 pa tudi v italijanskem jeziku. 1846 uprizorjena prva hrvatska opera *Ljubezen in hudobija* (Ljubav i zloba) Vatroslava Lisinskega je bila sprejeta z velikanskim navdušenjem, vendar je ta zgodovinski dogodek ostal osamljen. Zagrebsko gledališče še dolgo vrsto let ni bilo v službi zgolj domače besede, čeprav so hrvatske dramske predstave neredno uprizarjali že od 1840. V Drami imajo prvo besedo nemške predstave, opere pa uprizarjajo italijanske skupine iz Trsta, Benetk in Milana. Po demonstrativnem izgonu nemških igralcev z zagrebskega odra leta 1860 je Hrvatski sabor 1861 izdal »*Zakonski članak 77. o kazalištu jugoslovenskom Trojedne kraljevine*«, na podlagi katerega je gledališče postalo narodna ustanova, v 8. paragrafu pa je bilo izrečno določeno, »*da se s vremenom ustroji opera jugoslovenska*«. Ta določba je ostala še deset let neuresničena, vendar pa je v tem času prišlo najprej do ustanovitve operete v hrvaškem jeziku. Vpeljal jo je 1863 med svojim upraviteljstvom Josip Freudenreich, vendar ne le zato, da bi povečal zanimanje občinstva, ampak tudi kot pripravo za formiranje glasbenega ansambla, ki bo postal temelj za ustanovitev stalne Opere. Uprizarjali so operete Offenbacha, Suppéja, Millöckerja in Zajca, ki je takrat deloval na Dunaju. Odločba 8. paragrafa je bila v celoti uresničena, ko je Ivan Zajc prišel v Zagreb, organiziral stalno opero kot njen prvi direktor in 2. oktobra 1870 odprl novo sezono z uprizoritvijo svojega *Mislava*. Zajc je uprizarjal povečini italijanski repertoar, posebno Verdija, pa tudi Mozarta, Gounoda, Smetano in mnogo svojih oper. Kot odličen organizator in pedagog je polagoma izoblikoval čvrst ansambel solistov, zbor in orkester. V vseh devetnajstih letih svoje direkcije je bil Zajc tudi edini dirigent; korepetitorja sta bila Antun Švarc in Nikola Faller, ki bo postal njegov naslednik. V ansamblu so se odlikovale domače moči Karolina Norveg-Freudenreich, Matilda in Tošo Lesić, Marija Prikril, Micika Freuden-

reich in Josip Kašman (pel je 1883 na odprtju metropolitanske Opere v New Yorku), Slovenca Fran Gerbič in Josip Nolli* in Srb Stevan Deskašev. Med tujimi pevci je bilo največ Čehov (Franjica Bartova, Josip Chlostik, Josip Kratochvil in Václav Anton, kasneje režiser in popularni komik), takoj za njim pa Italijanov (tenorja Karlo Raverta in Ernesto Cammarota, ki sta se oba udomačila v Zagrebu, Dina Barberini, Fernando Tercuzzi, Giovanni de Negri, Pietro Vespasiani in dr.). Po prvih nastopih v Zagrebu je Milka Trnina zaslovela po največjih evropskih in ameriških, Blaženka Kernic pa po nemških odrih. Med Zajčevo upravo je obstajal tudi skromen balet, ki je nastopal v operah v plesnih vložkih; prva baletna mojstra sta bila Pietro Coronelli in Ivana Freisinger. Ta prva doba Opere je trajala do 1889.

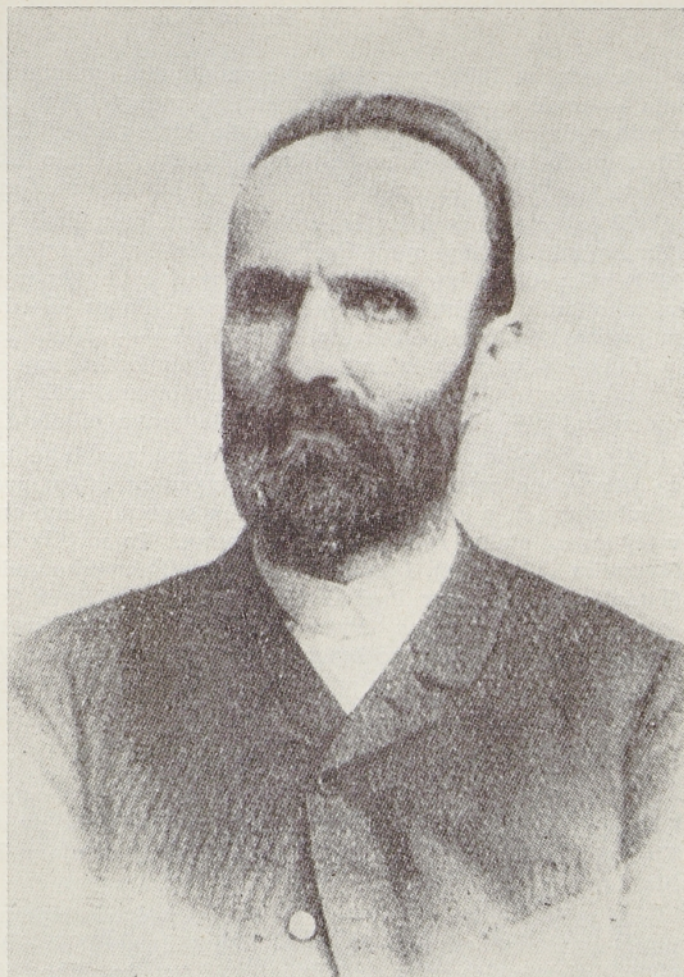
Fran Gerbič (v zagrebških časnikih in na plakatih kot Grbič in Gerbič) je bil celih devet let prvi tenor in eden od stebrov ansambla novoustanovljene hrvaške Opere. Rodil se je 5. oktobra 1840 v Cerknici. Do prihoda v Zagreb je bil glasbeno vsestransko izobražen in aktiven kot pevec, organist in skladatelj. Slovenski biografski leksikon (I, 208) piše: »Ko je z odliko končal konservatorijske študije, je odšel k operi in pel kot tenorist pol leta pri narodnem gledališču v Pragi, devet let pri operi v Zagrebu...« O tem, kako je prišlo do njegovega angažmaja v Zagrebu, ni ohranjenih administrativnih dokumentov, pogodb in pod., na voljo pa je pomembno pričevanje književnika Augusta Šenoa, ki se je z njim spoprijatelžil v Pragi, kjer je od 1860 do 1865 študiral, in ki je o njem z najlepšimi besedami spregovoril 1878 v »Viencu«, ko je Gerbič zapuščal Zagreb; članek navajamo na koncu tega sestavka.

Šenoa, ki je bil enako pomemben tudi kot gledališki kritik, je 1868 postal umetniški ravnatelj zagrebškega gledališča. Ker so se že v naslednji sezoni začeli resno pripravljati na ustanovitev stalne Opere, je Šenoa posredoval in priporočil, naj povabijo in angažirajo Gerbiča, ki naj bi prevzel mesto prvega tenorja. O tem ni nikakršnega dopisovanja, drži pa, da je bil Gerbič v jeseni 1869, torej v začetku nove sezone 1869/70, že v Zagrebu in kmalu zatem nastopil, vendar v opereti, ki so jo takrat zelo intenzivno uprizarjali zaradi blagajne pa tudi zaradi urjenja ansambla v glasbeni stroki.

Plakati predstav iz tistega časa, žal, niso ohranjeni (kompleti plakatov obstajajo šele začenši s sezono 1870/71), toda v »Narodnih novinah« (17. novembra 1869) v poročilu o reprizi Zajčeve operete *V Meko* stoji, da je vlogo Masili bega prevzel g. Kašman, vlogo Timoleona pa g. Gerbič: »G. Gerbič pjeval je doduše dobro, ali g. Kašman nije bio posve gospodar svojega glasa. Igra obadvojice još sada mnogo nevala, a u govoru zapinju.« To je — kolikor je mogoče ugotoviti — prva vest o navzočnosti Gerbiča na zagrebškem odru. — Josip Kašman se je naglo razvil v baritona visokih kvalitet; zapustil je Zagreb hkrati z Gerbičem in se uveljavil v Italiji, ob slovesnem odprtju newyorške metropolitanske Opere 1883 pa je pel Ashtona v operi *Lucija Lammermoore*. — Vse kaže, da sta bila nova pevca ob prvem nastopu pod vplivom strahu, saj časniki že po drugi predstavi pišejo, da je »Kašman bio posve na svojem mestu, a g. Gerbič steče si pohvalu«.

Kmalu je prišel z Dunaja Ivan Zajc, predvideni direktor bodoče Opere, ki je od februarja 1870 naprej dirigiral premiere svojih operet *Mesečnica*, *Mor-*

* S. Batušić: Josip Nolli v Zagrebu, Dokumenti SGM, III/1967, str. 298—309.

*Fran Gerbič (Foto J.
Mulač, Praga)*

narji na krov in *Boissysjska čarovnica* (Mjesečnica, Momci na brod, Boissyska vještica); v zadnjem delu je nastopal tudi Gerbič, ki so ga v časnikih pohvalno omenili kot zelo nadarjenega pevca. Postopoma so postali pozorni nanj v Zajčevih operetah *Pot na Kitajsko*, *Lazaroni* in *Župnijsko sodišče* (Put u Kinu, Lazaroni, Župni sud), v katerem »...Herr G. als Träger der Tenorpartie mit voller Anerkennung erwähnte zu werden verdient« (Agramer Zeitung, 16. maja 1870). S tem je bila ta sezona zaključena, v začetku nove pa naj bi prišla opera. V naslednjem pregledu navajamo Gerbičeve nastope na premierah posameznih sezon začevši z ustanovitvijo stalne Opere. Ker so se opere, uprizorjene kot premiere, večinoma obdržale še naprej na sporedu, je postajalo število Gerbičevih nastopov od sezone do sezone vedno večje. Na koncu ni bilo niti ene operne predstave brez njegovega sodelovanja.

Sezona 1870/71

2. oktobra 1870 nastopi Gerbič na slovesni premieri *Mislava* — pel je Miloja — prvič v operi. O tej premieri je v zagrebškem tisku več poročil, a se v njih v glavnem premleva vsebina dela, ki se godi v VI. stoletju v pradomovini Hrvatov. Govorilo se je na splošno o Zajčevi glasbi, o interpretih pa zelo malo. Poudarjale so se kreacije J. Kašmana (*Mislav*) in Gerbiča (*Miloj*).

V tej sezoni je bila le še ena operna premiera, Verdijev *Trubadur* (14. februarja 1871), ki je v nji Gerbič zablestel kot Manrico. »Sloga« (15. februarja 1871) piše: »G. G. iznenadio nas je jučer s svojim pjevanjem. Još nikad nebijaše on tako uspio svojim glasom kao što jučer. Pa ga je uzhićeno občinstvo skupa sa gospoj. Lesićkom čestim 'živili' izazivalo.« — »Narodne novine« (16. februarja 1871): »Najsajjnija točka predstave bijahu bez sumnje dueti izmedju Azucene (gdje Lesićeve) i Manrica (g. G.). Obadvoje omiljenih ovih pjevača, imajući te večeri najbolji glas, pjevahu da je bila prava milota slušati ih...«

Gerbič se je torej popolnoma afirmiral, postal je ljubljenelec občinstva, ki ga je posebno pristrčno sprejelo ob njegovi benefični predstavi (tretja izvedba »Trubadurja«), a ker je imela opera na sporedu samo omenjeni deli, je Gerbič v tej sezoni stalno nastopal tudi v opereti. To so bila Zajčeva dela *Boissyjska čarovnica* (Flageolet), *Lazaroni* (Carletto), *Zupnijsko sodišče* (Gideon), *V Meko* (Timoleon) in *Mojster Puff* (Felheim) in Barbierijeva *Pot na Kitajsko* (Harry) in Suppéjeva *Galathea* (Pygmalion). To so bili hkrati tudi zadnji njegovi nastopi v opereti; z novo sezono bo pel samo v operi.

Sezona 1871/72

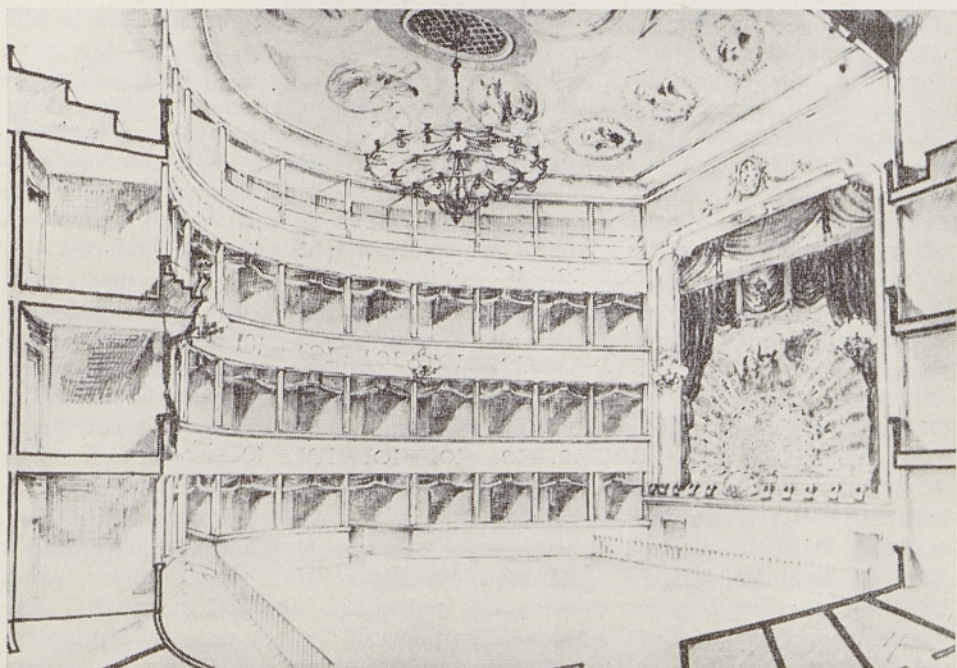
Gerbičevo afirmacijo in položaj v ansamblu je mogoče oceniti tudi po plači. Ohranjeni popisi prejemkov povedo, da je imela največjo plačo primadona Eleonora Jankovska (150 for. mesečno). Takoj za njo je bil Gerbič s 130 for. in Matilda Lesić s 100 for., Kašman z 90 itd.

V prvih dneh nove sezone je bila na sporedu repriza *Trubadurja*, o kateri piše »Agramer Sonntags-Zeitung« (8. oktobra 1871): »Den Manrico sang Herr G. mit vielem Schwung und Feuer und wusste seine Stimmittel zur schönsten Geltung zu bringen. Er wurde im Verlaufe der Arie im 3. Act durch vielen Applaus ausgezeichnet, welchen er auch redlich verdiente.« — Ponovili so tudi *Mislava*, o katerem piše »Obzor« (11. novembra 1871): »G. G. pjeval je svoju partiju zdušno i onim umjetničkim ozbiljem, koje ga diže u naših očuh nad mnoge druge pjevače, a uz to on pjeva iz sve duše i osjeća ja.«

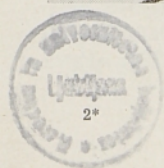
Prav na začetek sezone je Zajc po četrto stoletja postavil reprizo prve hrvaške opere *Ljubezen in hudobija*, da bi s tem izkazal zasluženo čast skladatelju Vatroslavu Lisinskemu. Uprizoritev je sprejeta z največjo spoštljivostjo in pred polno dvorano, vendar se kritiki strinjajo v tem, da ni bila pripravljena z dolžno pozornostjo. O Gerbiču pišejo, da tistega večera ni bil »pri glasu« in da je »za njega previsoke note preinačio i na niže spustio«, vendar mu tega ne zamerijo s pripombo, da je vloga Vukosava tako napisana, da je le malo tenorjev, ki bi zmogli take višine.

Staro zagrebško gledališče na Markovem trgu (1834—1895), v katerem je 1870 začela delovati stalna hrvatska Opera

*Notranjost starega zagrebškega gledališča — rekonstrukcija
arh. Aleksander Freudenreich*

18. novembra je sledila premiera Verdijeve opere *Ernani*, ki je v nji Gerbič pel naslovno vlogo. Vse kritike brez izjeme govore o velikem uspehu. »Agrar Zeitung« (21. novembra 1871): »Herr G. war in jeder einzelnen Partie vorzüglich und bewies abermals seine gründliche musikalische Bildung. Bei reiner, voller Stimme sang er mit vieler Verve und Animation, wasbeiden Zuhöreren den besten Eindruck hervorrief und die Zahl seiner Freunde bedeutend vermehrte.« Podobno stoji tudi v »Narodnih novinah« (21. novembra 1871): »G. G. izveo je kao Ernani svojo zadaču toli liepo i uzhitio slušateljstvo toli silno, te mu od srca čestitamo.«

Na novo leto 1872 je bila premiera opere F. Flotowa *Marta*, v kateri je pel Lionela. Uspeh uprizoritve je bil povprečen; nedeljeno priznanje sta dobila samo Gerbič in Matilda Lesić. — Druga izvirna Zajčeva opera *Ban Leget* (16. marca 1872) ni imela srečnega krsta. Tega pa je bil po eni strani kriv psevdozgodovinski libreto, padale pa so tudi pripombe, da je delo na hitro skomponirano in premalo skrbno pripravljeno. V dobro pa se je Zajcu pisalo, da je v operi »nekoliko skroz u narodnom duhu skladanih brojeva«. Tudi interpreti so dobili povprečno oceno. O Gerbiču je bilo izrečno povedano, da je bil indisponiran »napornimi pokusi koji su se u poslednji čas na vrat na nos držali«.

Sezona 1872/73

V tej sezoni je imel Gerbič le dva premierska nastopa. 5. oktobra je bila prvič uprizorjena romantična opera *Ciganka* M. W. Balleja, v kateri je v vlogi Toma spet dosegel velik uspeh. »Narodne novine« (12. oktobra 1872): »Pjevanje njegovo puno je vatre koja iz dubljine srca izvire, a kretanje karakteristično. Osobita prednost, koja te vrline još povećava, jest jasnoća njegovog izgovora, jer tim neizgubi se ni najmanja nuanca njegova lijepoga deklamatornog pjevanja.« — Eno od repriz so igrali kot Gerbičevo benefično predstavo pa so časniki na to še posebej opozorili javnost, češ da je zaslužen in priljubljen umetnik, ki naj mu občinstvo s čim večjim obiskom izkaže svoje simpatije.

Na premieri Gounodovega *Fausta* 19. marca 1873, ki so ga najprej igrali z naslovom *Margareta*, je Gerbič pel naslovno vlogo. Pri študiju te premiere so se zelo prizadevali, pa tudi po scensko-tehnični plati je bilo mnogokaj novega. Na plakatu piše, da so nove dekoracije izdelane po načrtih dunajskega dvornega dekoraterja A. Bredova, naprave pa po načrtih O. Jokuša iz Gradca. Obleke je po francoskih podobah izdelal garderober F. Prikiril. Omenjena je tudi uporaba električne svetlobe, ki jo je vodil profesor velike realke I. Stožir (to je bilo prvič, da je zasijala električna razsvetljava na odru starega gledališča). Orkester so povečali s pianinom in novimi orglami. Dirigiral je I. Zajc, režiral J. Freudenreich, delo pa je prevedel A. Šenoa. Margareto je pela Franjica Bartova (Čehinja), Mefista J. Kašman, Valentina Adolf Hynek (Čeh), Siebla pa M. Lesić. Premiero so pričakovali z največjim zanimanjem; vstopnice so bile že vnaprej razprodane. »Obzor« (20. marca 1873) trdi, da je bila premiera videti kot glavna skušnja, Gerbič pa je kljub temu praznoval svoj veliki dan: »... pjevaio je sinoć kako ga riedko do sada čusmo, i u pjevanju i igri nadkrilio sam sebe«. Natanko isto je zapisal tudi Šenoa (»Vienac«, 5. aprila 1873): »Prva

Ivan Zajc, ustanovitelj, direktor in dirigent Opere Hrvatskega narodnega gledališča (foto 1870)

slava ide tu po pravu našega vrednoga tenorista g. Gerbiča, koji je u svih 5 čina jednakom snagom posvjedočio da je pravi umjetnik. Radosno opažamo, da mu je grlo od nekog doba znatno ojačalo. U trećem činu upravo nas je uzhitio kavatinom „O zdravo da si mjesto sveto!“. U kratko, Gerbičev Faust je cjelina umjetnički promišljena i pjevana.«

Sezona 1873/74

Gerbič je imel en sam premijerski nastop in to 9. decembra 1873 v vlogi Vojvode v Verdijevem *Rigolettu*. Tudi to vlogo je odtlej štel med najboljše. »Obzor« (11. decembra 1873): »Rasudjujući uspjeh preksinoćne predstave, bez svakog osobnog obzira možemo reći, da je uspjeh dobar, naročito da su gčna Naugebauer (Gilda) i g. G. nadkrilili i isto očekivanje.« — »Narodne novine« (10. decembra 1873): »G. G. prevao je izvrstno, te se je uzdržao na jednakoj visini sve do kraja. Činilo nam se kao da je vredni naš tenorista u ovoj ulozi sam sebe nadmašio. Preko ponekih najviših i najmučnijih mjesta, do

iznio na uho, nego se je od zadaće Stradelle nadati. Liepomu pjevanju odazivalo se živo pljeskanje i klicanje!« — O drugi premieri je zapisal povsem negativno sodbo (št. 51), smatrajoč *Ljubljenko* (Favorita) za najslabše Donizettijevo delo: »Izim dviju, triju melodija, koje nešto malo u uho diraju, a i te so prosta talijanska deračina, nema ništa u toj operi, što bi vriedilo slušati, a kamo li da te zanese... Ako je slavna uprava ikada imala razloga napisati priznanje g. Gerbiću i gdji. Lesićki, to ga je imala ovaj put, jer bi se bilo po svoj prilici toj operi u slavu žviždalo, da nije bilo napora i vještine njih dvoga. Gdčna Danešova pjevala je malu dionicu Inese kako valja; orkestar bijaše uvježban, ali zborovi tako, da nam se koža ježila...«

Sezona 1876/77

Najpomembnejši dogodek te sezone je bila premiera Zajčeve opere *Nikola Šubić Zrinski* (4. novembra 1876), ki jo je — kakor poročajo časniki — »občinstvo pozdravljalo pravom burom« in je že v prvi sezoni doživela 12 repriz. Ta Zajčev najuspešnejši scenski opus je ostal do danes najatraktivnejše delo domačega opernega repertoarja, ki nosi rekord tudi v številu izvedb (doslej 403 samo v Zagrebu in še nekaj deset in na gostovanjih po državi). Pri uspehu so imeli pomemben delež Nolli v naslovni vlogi, Gerbič v vlogi Juranića in njegova žena Milka v vlogi Jelene.

Slab mesec dni kasneje je bila premiera Donizettijeve opere *Norma* (2. decembra 1876), ki je bila nekam mlačno sprejeta. Po mnenju kritikov »predstava je nekako nesretno prošla, a Norma (gdčna Ferenci) in Pollione (g. G.) niesu nekako od srca pjevali«.

Večji uspeh je imela tretja premiera te sezone — Auberjeva *Nema iz Portici* (27. februarja 1877), ki jo je občinstvo sprejelo z velikim pritrjevanjem. Po mnenju A. Šenoe (»Vienac« 1877, št. 9) »od solista ide prva pohvala g. Gerbiću (Massanielo), koji je tu mučnu partiju vrlo pristojno pjevao«.

Sezona 1877/78

V zadnji sezoni svojega angažmaja v Zagrebu je Gerbič najprej prvič pel vlogo Riharda na eni od repriz *Plesa v maskah*. Vse kaže, da mu je Verdijev stil še posebno »ležal«, saj je med svoje najuspešnejše kreacije lahko zapisal Manrica, Mantovskega vojvodo in Riharda.

10. marca 1878 je bila krstna uprizoritev opere *Sejsslav Ljuti* Djure Eisenhuta, korepetitorja, dirigenta in Zajčevega sodelavca. Po Lisinskem in Zajcu je bil Eisenhut tretji domači operni skladatelj, ki je prišel na zagrebški oder. Njegovo delo s témo iz hrvaške zgodovine-legende je takratno občinstvo lepo sprejelo, glavno breme uprizoritve pa sta spet nosila Slovenca Nolli (naslovna vloga) in Gerbič (Ljudevit), ob njem pa še njegova žena Milka (Zora). Vendar ta opera ni obstala na sporedu in pomeni danes le nekakšno epizodo v razvoju hrvaške operne glasbe.

Zadnja premiera v tej sezoni je bila velika opera G. Meyerbeera *Hugenoti* (4. maja 1878), v kateri je Gerbič pel vlogo Raoula. Ob tretji izvedbi tega

Milka Daneš-Gerbič

dela — 15. maja — je Gerbič zadnjikrat nastopil na zagreškem odru in se poslovil od občinstva, ki mu je celih devet sezon izkazovalo vse simpatije. Na tej predstavi sta zadnjikrat nastopila tudi Nolli in Gerbičeva žena.

Izjemno obširen članek je posvetil opisu te predstave in Gerbičevemu odhodu A. Šenoa («Vienac», 1878, št. 21), ki je zelo ugodno ocenil uprizoritev in vse njene protagoniste. Vse, kar je napisal o Gerbiču, velja navesti v celoti, saj je s tem podan povzetek njegove umetniške dejavnosti v Zagrebu, hkrati pa so navedena nekatera dejstva, ki jih v drugih virih ni najti.

»Više valja nam govoriti o Franji Gerbiču, kojega je osoba nekako spletena sa postankom hrvatske opere. Upoznasmô s njim, kad je kako skroman pučki učitelj došao na pražki konzervatorij. Već onda odlikovao se je tvrdim patriotizmom, umjetničkim zanosom i uzornim svojim karakterom, s kojega je Zagrebčanom poslije toli omilio. U ono doba sprijatelji se urednik ovoga lista sa Gerbičem, a u to prijateljsko kolo spadaju tada i prof. Tade Smičiklas i pokojni Edo Asanger. To prijateljstvo bude i povodom, da je g. G. bio za intendanture presv. g. Fr. pl. Žigrovića angažovan kod hrvatske operete

i poslije opere, te je punih 10 (tačnije 9!) godina kod našega zavoda umjetnikovao, jer je pravim umjetnikom. G. je već bi postao našim sugradjaninom, G. je svojom solidnosti, svojim karakterom omilio celomu občinstvu. Sada odlazi. Zašto? Reklo nam se, da g. G. neće primiti engagement, ako se ne sklopi ugovor s njegovom gospojom. To nam se za istinu reklo, a mi to javismo. Ta viest, kako doznajemo, nije istinita. Gospoja G. odriče se kazališta, g. G. pako nije nikada pozvan bio, da obnovi ugovor. Tomu se čudimo i vrlo se čudimo, dobro znajući, što znači tenor, što znači hrvatski tenor, koj ima repertoire od 41 opere. Mimo svih osobnih antipatija i simpatija velimo, da to nije pravo bilo, velimo i to, da smo tvrdo uvjereni, da će G. i opet tenorom hrvatske opere biti, da ćemo ga opet toli liepo pozdraviti, kako mu ganutim srcem doviknismo „Sretan put“. G. Gerbiča sledi naše štovanje, naše priznanje, naše prijateljstvo, njegovo ime ostati će stalno u poviesti našega kazališta. Kod zadnje predstave počasti občinstvo sve odlazeće vienci, g. Gerbiču pako bude predan lovorvijenac od srebra s napisom „Vrlomu pjevaču hrvatske opere g. Franji Grbiću na spomen od njegovih štovatelja, 15. svibnja 1878“. Ujedno bude mu izručena adresa ukusno izradjena od njegovih štovatelja izmedj inteligencije zagrebačke. Od uprave kazališne primio je g. G. sljedeće pismo: „Blagorodni gospodine! Visoka kr. hrv.-slav.-dalmatinska zemaljska vlada priznavajuć zasluge Vaše stečene za preko devetgodišnjega neprekinutoga djelovanja Vašega kod opere na ovdješnjem narodnom zemaljskom kazalištu ovlastila me je na predlog moj, da Vas prigodom odstupa Vašega od ovoga kazališta imenujem za častnim članom ovdašnjeg zemaljskoga kazališta, što ovim dekretom činim, uvjeravajući Vas o potpunom veleštovanju svom. Kr. vladin povjerenik za narod. zemalj. kazalište. Josip Kneisl s. r.«

Gerbič pa je Šenoi izkazal prijateljstvo in pozornost s tem, da je uglasbil eno njegovih najbolj popularnih pesmi z naslovom »Zagreb«, ki je nekakšna hvalnica hrvaški metropoli. Ta skladba je objavljena v zvezku »Slovanska jeka«, četveroglasni zbori slovenskih umetnih in narodnih pesmi, zložil F. Gerbič, Ljubljana. Izvod te zbirke z Gerbičevim posvetilom Šenoi je v pisateljevi zapuščini v Zagrebu.

Štiri leta po odhodu iz Zagreba se je Gerbič oglasil iz Lvova s pismom (z dne 31. marca 1882) takratnemu intendantu dr. Marijanu Derenčinu (izvirnik v Institutu za književnost in teatrologijo JAZU). V pismu predlaga, da bi prišel gostovat: »Uživao sam preko devet godinah simpatije zagrebačkog občinstva što se uvijek i svuda zahvalno spominjem, pak si laskam, da mi je onu simpatiju još i do danas sačuvalo, zato bih se rado ako bude moguće odazvati izraženoj mi želji.« Prosi, naj mu sporočijo pogoje ter kdaj in koliko krat lahko nastopi. Podpisal se je: »prvi tenor narodnog Zemalj. kazališta u Lavovu«.

6. aprila 1882 mu je gledališka uprava (podpis nečitljiv) v imenu intendanta Derenčina odgovorila, da sezona traje le še nekaj časa — res se je končala konec maja — in da zaradi tega za to sezono ni mogoče določiti nikakršnih gostovanj. In tako se Gerbiču ni več ponudila možnost, da bi nastopil na zagrebškem odru. Sicer pa je petje v operi kmalu opustil ter se posvetil v prvi vrsti dirigiranju, kompoziciji in organiziranju glasbenega življenja v Ljubljani. Ko je 1910 slavil v Ljubljani sedemdeseti rojstni dan, so to registri-

*Fran Gerbič v eni
svojih vlog*

rali tudi zagrebški časniki in mu ob čestitkah voščili še mnogo uspeha pri nadaljnjem delu.

Gerbič je umrl v Ljubljani 29. marca 1917 in to je bila priložnost za objavo obširnejših nekrologov v zagrebških časnikih. »Obzor« (1. aprila 1917) je prinesel njegov življenjepis, obujal njegovo življenjsko pot in poudarjal vsestranost njegove dejavnosti na področju glasbe. Hkrati je objavil popis glavnih vlog, ki jih je pel v Zagrebu in v drugih opernih gledališčih. V »Malih novinah« (2. aprila 1917) piše: »Kao prvi tenorist djelovao je kratko vrijeme najprije u Pragu, a zatim kroz devet godina u Zagrebu, gdje je o sebi ostavio najljepše uspomene. Kao umjetnik i čovjek uživao je svagdje najveće sim-

Presvičtli Gospodine!

Nekoliko puta već izrekli so mi po-
znani i prijatelji moji iz Zagreba želja,
da opeta jidan put pijem pred Kano-
njim občinstvom u Karalisti. 2. aprila
svevi ovdje opetna persona i ja ina-
dem od onog slobodnog vremena ne
raspolaganje. Zato sam tako slobod-
an spate Vas, Presvičtli Gospodine,
pitam, dali bi Vama u prilog bilo,
da u Zagrebačkom Karalisti nije
koliko puta nastupim kao gost.
Mislim, da Karalistina blagajna
kod toga stvoriti neće jer neće
staviti onakvih uvjeta. Uživao
sam prethodnih godinah simpatije
Zagrebačkog občinstva, što se uvijek
u duhu rahvalo spominjam, preki-
laskam, da mi je ona simpatiju još
i do danas dćivalo, zato bi se prede

što bude moguće održati srazunoj
mi želji. Za slučaj, da Vam je, Pre-
svietli Gospodine, ova moja propori-
cija su pristoj, molim Vas, da me
o tom blagovolite diti čim prije
obavijestiti, jerak mi po prijatelji i
naučnici novije gostovanja, vrijeme
kao i koliko putka mogu nastupa-
ti.

Sa dubokim poštanjem

Vašoj Presvietlosti

Prekorno sluga

Zvonu 31. marca 1882.

Drugo
Perčić
Prvi tenor narodnog
romani karaktera
Zvonu.

patije i odlično priznanje. Velike su njegove zasluge za slovensku operu, kojoj je položio temelje i kod koje je bio prvi kapelnik.«

Ko Hrvatsko narodno gledalište praznuje stoletnico utemeljitve stalne opere, se s hvaležnostjo in pieteto spominja vseh tistih, ki so svoje kreativne moči in darove vzdali v njene temelje in med katerimi je bil v prvih vrstah — enako pomemben kot umetnik in človek — Fran Gerbič, eden od redkih častnih članov zagrebskega gledališča.

(Prev. mm)

Fran Gerbič à Zagreb

En 1861 le parlement croate (Hrvatski sabor) passe un arrêté créant l'Opéra yougoslave à Zagreb. Cet arrêté fut réalisé seulement en 1870 lorsqu' Ivan Zajc fut nommé premier directeur de l'Opéra du théâtre de Zagreb. Le Slovène Fran Gerbič (1840—1917), plus tard compositeur et pédagogue musical, qui avait chanté à Prague, Ulm (Wurtemberg) et Lvov, devint premier ténor de l'Opéra de Zagreb dès 1870 et y demeura jusqu'à la fin de la saison 1877/78. Il ne chanta que dans les rôles principaux, comme nous le dit l'auteur de cette étude qui énumère tous ses rôles pour chaque saison en particulier. En tant que chanteur d'opéra Fran Gerbič fut très apprécié à Zagreb, ce que nous confirme dans un article l'écrivain croate August Senoa.